"Radomer-Kialcer Leben" 30 (320) „Należytość pocztową uiszczone ryczałtem“ יאַהרגאַנג VII-ער פרייז 25 גראָשען

ראַדאָמער-קעלצער לעבן

היינט 8 זייטען.

Radom, Piątek 1 Sierpnia 1930 r.

ראַדאָם, פרייטאג ז אב תר״ץ

Redakcja i Administracja
Radom, Szwarlikowska 20.

Oddział w Kielcach.

אַנאָנסען - פרייז:

אין מילימעטער שורה: פאַר׳ן טעקסט 40 גר.
" " " אין " 60 "
" " " נאָכ׳ן " 25 "

די 1-טע און לעצטע זייט ענטהאַלטען
8 שפאַלטען
אין טעקסט 4 "

Byłej koleżance naszej p. FELI ..OCHENÓWNIE
z powodu przedwczesnej śmierci
b. p. MATKI Jej
wyrazy szczerego współczucia składa
Personel Banku Ludowego
w Kielcach.

Bank Powszechny w Radomiu
LUBELSKA 27
podaje do wiadomości Sz. P. iż począwszy
od 1 Sierpnia r. b.
będzie obliczał inkasa zamiejscowe po bardzo niskich cenach j. np.
na WARSZAWĘ i KIELCE
po gr. 75 od odcinka
miejscowe inkasa po gr. 20
WYPŁACA SIĘ W DNIU WPŁYWU.

8-טונג! —— 8-טונג!

סאָדע-וואַסער-פאַבריקאַנטן
בעקער, שיך-סוחרים (שוסטערס)
און אנדערע.

די דרוקעריי
ד. שיינבוים
ראַדאָם, רינעק 10

נעמט - אָן אַלערליי דרוק-אַרבייט ווי:
באַנדראָלען און עטיקעטען צו פלעש-
לעך לעמאָניאַדע, ברויט - קווייטלעך,
פערשידענע שיך - עטיקעטען אויף
אַלערליי קאָלירען און ד. ג.
100 וויזיטקעס — נאָר 2 זל.
ביליגע פרייזען! קומט און איבערצייגט אייך!

צו דער פערלאָבונג
פון אונזער ברודער, שוואָגער און פעטער
מאָניעק גיסער
מיט פרל׳
רעניא גוטמאַן
גראַטולירען מיר הערצליך און ווינשען
זיי א גליקליכען צוזאַמענבונד.
גלייכצייטיג ווינשען מיר איהם א גליק-
ליכען פאָהר-געזונד צו זיין רייזע
קיין אמעריקא.
צ. גיסער
עט פרוי און קינדער.

LEKARZ D-r MED.
L. FASTMAN
specjalista chorób uszu, nosa i gardła
przeprowadza się z dniem 1 Sierpnia
na ulicę MARJACKĄ 12 (II piętro).

התראה.

איך וואָרען דעם ה׳ **לייבל שטראַזבערג** (זוהן פון שמעון, רינעק 16)
ער זאָל מיר גוטוויליג צוריק געבען די ביי מיר אויסגענאַרטע סומע פון
130 זלאָטעס, אין געגענפאַל בין איך נישט פעראַנטוואָרטליך פאַר די
קאָנסעקווענצען, וואָס וועלען צוליב דעם קומען. גלייכצייטיג וואָרען איך
סוחרים און פירמעס זיי זאָלען מיט דעם וועלבען נישט איינגעהן אין
קיין שום מגע ומשא.

פערלאָוו קיעלץ.

אונזער טיעפסטען מיטגעפיהל דעם ה׳
יצחק מאיר פריד
פערוואַלטונג׳ס-מיטגליד פון אונזער באַנק, צוליב׳ן טויט פון זיין
פרוי ג. ע.
ראַט און פערוואַלטונג
פון דער היזווירטען-באַנק.
קיעלץ.

Wystrzegać się naśladownictw
o podobnym brzmieniu

א לערן-יונגעל
איז נויטיג
פון אנשטענדיגע עלטערן
באַלד געצאָהלט
אין רעדאַקציע
ראַדאָמער-קעלצער לעבן
אין ראַדאָם.

דעם ה׳ יצחק מאיר פריד
צוליב׳ן פריהצייטיגען טויט פון זיין ליעבע
פרוי ב. ע.
דירעקטאָר און פערסאָנאַל
פון הויזווירטען-באַנק
אין קיעלץ.

אויף שלום דארף זיין געבויט די נייע טהעטיגקייט פון דער ראדאמער קהלה.

זאָל שוין זיין גענוג!

דער נצחון, וואס דער פריהערדיגער ראט האט אָבגעהאַלטען דורכ'ן איבער-נעמען צוריק די גמינע אין זיין רשות ביז'ן איצטיגען מאָמענט נישט קיי-נעם פער'שכור'ען, נאָר פערקעהרט, אויסנ'כפער'ען דעם קאַמפּסלוסטיגען מצאד און דיענען אלס פרידענס-צייכען אויף א פרידליכע, נוצענבררענגענ-דיגע ארבייט אין דער יודישער קהלה אין ראדאָם.

קיין אבסאָלוטער נצחון גיעט נישט, ווי עס גיעט נישט קיין אבסאָלוטער גליק. דאָס איז נאָר א כח המדומה. עס דאכט זיך בלויז, אז דער נצחון איז א גאנצער און א דויערענדער. ווען מען טראכט זיך אָבער טיעפער אריין אין דעם אינהאַלט פון וואָרט נצחון און מען וויל דעם תוכן זיינעם אויסמעסטען מיט א אָביעקטיוו-אנאַלי-טישען חוש מוז מען קומען צו דער מסקנא, אז דער גאנצער ענין נצחון כמו שהוא, איז נישט מעהר ווי א רע-לאַטיווער בעגריף. נצחון האָלט נישט אָן אייביג און קען נישט דיענען אלס שטענדיגע באזע פאר דעם, וואָס האָט איהם ערוואָרבען. נצחון געמישט מיט בלויז אמביציע איז א מאָמענטאַלע זאַך, ווייל דאָס שטויסט אריין דעם בעזיגטען אין עקשנות'דיגען הא-זארד און רעגט-איהם אָן צו רעוואנזש, און צו פריבען ווידער-אמאָהל זיינע כוחות אויף גלייכצושטעלען זיך אויף איין ברעטל מיט'ן זיעגער, און אמאָהל טרייבט עס איהם צו גרעסערע אספיראציעס. נצחון איז נישט קיין זי-כערע זאַך. על פי רוב ווערסעלט עס זיך און בפרט ווען מ'האָט פאר זיך נישט קיין שוואכען געגנער.

דער שרייבער פון די שורות איז דאָ נישט מחדש קיין נייע טעאָריעס. די יודישע קהלה אין ראדאָם ווייסט עס גוט פון נסיון, און גענוג מיטגעמאכט דעם שינוי-עירוכין פון נצחונות און מפלות. די 6 יאָהר קאמפף דאַרף זיין א גוטע לעקציע פאר איהר.

קלוג זענען דעריבער די יעניגע קריג'ס-סטראטעגיקער, וואָס זענען נישט מבטל און באנאטעליזירען נישט דעם געגנער, נאָר שטרעבען באַלד נאָכ'ן אָבגעהאַלטענעם נצחון צו שלום. דאָס דאַרף אויך זיין דער דעוויז פון קהלה-ראַט. זי ברויך זיך לאָזען אויף א נייעם וועג, און דאָס איז שלום. נאָר אזא נצחון אויף די יסודות פון שלום און גענענזייטיגע פערשטענדניש קאָן ענדער האָבען א קיום און בעגינסטיגען דעם באַדען פאַר שעפערישער, פאָזיטיווע ארבייט לטובת דעם אַלגעמיינעם נוצען פון יודישען קבוץ אין ראדאָם.

די פערשידענע פראַקציעס אין דער היגער קהלה דאַרפען צווישען זיך האָבען א הארמאָנישען קאָנטאַקט אין זייער צוזאַמענאַרבייט. איינער דעם צווייטען ברויך פערשטעהן און זיך רעכענען מיט זיינע אינטערעסען. נישט ווי ס'איז געווען ביז יעצט, ווען מ'האָט זיך פערמאָסטען אין די כוחות און יעדער האָט שפעקולירט אויף זיין איינפלוס און מאכט. דער אקט פון פונאנדערלאָזען די קהלה דאַרף זיין וואָרנונג אויף להבא, און ברויך לחלוטין איינצוימען דער קאמפפלוסטיגען טעמפעראמענט פון די, וואָס האָבען הנאה אויסצושפּ ע-לען זייער תקיפות און אמביציע. דער דאָזיגער אמביציעזער קורס האָט גענוג געקאָסט די שטאָדט און נאָך מעהר אָנגעגריפען דעם אָנזעהן פון די פרנסים גופא.

אָט, למשל, לאָזען זיך ווייטער הע-רען קלאַנגען וועגען מיספערשטענדני-שען בנוגע דעם צוזאַמענשטעל פון דער גמינע פערוואַלטונג. די האנדווערקער-פראַקציע האָט אנ'אַלטען חשבון מיט דער אַלטער פערוואַלטונג, און מהאי טעמא, האָט זי גאָך נישט געשטראָכען אין איהר נייער אַרבייט'ס-פּראָגראַם דעם דאָזיגען פונקט. און ווי מען שמוסט, זאָל זי נישט האָבען בדעה איבערצו-געהן צים טאָג-אָרדנונג, אויב איהרע פאָדערונגען אין דעם פרט וועלען נישט בעריקזיכטיגט ווערען. דער ראַט ברויך עס נעמען ערנסט און געפינען א צו-פרידענשטעלענדען אויסוועג פאר אלע צדדים, געדענקענדיג גוט, אז דאָס איז אייגענטליך געווען די פאקטישע סבה פון אָבשטעלען די קהלה אין איהר טהעטיגקייט.

די פראגע ברויך פאַרזיכטיג בעהאנ-דעלט ווערען און טאקי אויף אזא אופן, אז ס'זאָל נישט וועקען קיין חשד ביי קיינעם, אז מ'וויל דעם ענין, אָדער בכלל אנדערע ענינים ארומגעהן מיט דיפּלאָמאטישער קונסט. די בענייטע טהעטיגקייט פון ראט דאַרף זיך בע-וועגען אין דער ליניע פון טאקטישע פלאנמעסיגקייט באזירט אויף קלאַרקייט און אויפריכטיגקייט. דער אינהאַלט פון דער קהלה-אַרבייט דאַרף נישט אויס-געפולט ווערען מיט פאָליטישער חכמה. נאָר מיט קאָנקרעטע טהאַטזאַכליכקייט, אין וועלכער ס'זאָלען ביטראָגען זייערע אַקטיווען לעבעדיגען אַנטייל אַלע פראַקציעס אָהן אינטערשיד.

גענוג שוין די קריגערייען און אַרום-רייסענישען, פון וועלכע די שטאָדט איז שוין פשוט מיעד און פערמאַטערט.

דער לאָזונג פון ראַט ברויך יעצט זיין: פריעדען, שלום, מיט אַלע און מיט יעדערען. אויף שלום שטעהט די וועלט און אויף שלום דאַרף זיין גע-בויט די נייע קהלה-ארבייט.

ב. צווייג.

טאג-בוך
פון א ראדאָמער זעלבסטמערדער.

דער פויער איז פון מיר נישט אָבגעשטאַנען און דורכאויס פון מיר גע-בעטען, איך זאָל איהם דערצעהלען וואס מיך דריקט אונטער'ן האַרץ. ער האָט זיך פשוט ביי מיר געבעטען:

— זאָג מיר, גאָלובטשיק, וואָס דו געהסט ארום אַזוי נידערגעשלאָגען. דער-צעהל מיר, וואָס מיט דיר האָט פּאַ-סירט, עפּיס דערקען איך אָן דיר, אז דו לעבסט איבער א שווערע טראגעדיע. אפשר א טאטען דער הרג עט אין פּראָ-קורען פּאָגראָם, א מאמע, א שוועס-טער, א ווייב, א קינד און אפשר עפּיס אַנדערש. דערצעהל מיר, אפשר העלף איך דיר קאָנען העלפען, האָב נאָר-נישט קיין מורא פאַר מיר, איך בין נישט פון יענע. פאַר וועלכע דו האָסט מורא.—

אַזוי איז ער צוגעשטאַנען צו מיר עטליכע מאָהל און מיר נישט אָבגע-לאָזט. נאָר רק איך זאָל איהם דער-צעהלען אלע מיינע איבערלעבענישען. דעם דאָזיגען פויער האָב איך נעהנטער לערנען געקענט און האָב ווירקליך זיך איבערצייגט לויט זיין אויפפיהרונג און לויט זיין אַרט האנדלען מיט מיר, אַז ער איז א זעלטענער טיפּ, א מענש מיט א סך איידעלע געפיהלען און פיל פער-שטענדניש פאר דעם צווייטענס לאַגע, מעג יענער זיין א יוד, א קריסט, אָהן אונטערשיד. די דאָזיגע פשטות און האַרציגקייט פון דעם פּראָסטען, איינ-פאכען פּרימיטיווען פויער האָט אויף מיר היפּנאָטיזירענד געווירקט און איך האָב מיך אָנפערטרויט פאַר איהם, דער-צעהלענדיג מיין גאנצע לעבענס-גע-שיכטע, אָנהויבענדיג פון מיין חתונה אָן ביז היינט. אין מיטען דערצעהלען איז אַריינגעקומען צולויפען דער דאָנ-שטשיק און קאָנענדיג קוים אָבעטעמען האָט ער געפּיינט דעם פויער, וואו איך בין. צוליב מיין געטעדיטע קליידונג האָט ער מיך אין תחילת נישט דער-קענט און ערשט ווען איך בין איהם אַקעגענגעלאָפען און איהם ארומגע-חאַפּט, קוקענדיג מיט דערשראָקענע אויגען אין פּנים אַריין — ערשט דע-מאָלט האָט ער זיך אָנגעשטויסען און נאָך גוט בעטראַכטען מיך האָט ער מיך דערקענט און איינגאָנצען א צופּיבער-טער גענומען דערצעהלען. און דער-צעהלט האָט ער אָט וואָס:

נעכטען ביינאַכט האָט ער אונטער-געהערט א שמועס צווישען דעם גענע-ראל מיט מיין פרוי און די יונגסטע טאָכטער מיינע און ס'איז בעשלאָסען געוואָרען אויף היינט זונטאָג צו רופען דעם מיליטערישען פּאָפּ און מיט איהם פאָהרען אין דער דאָרפישער צערקווע, אין זעלבען דאָרף, וואו איך וואָהן יעצט ביים פויער און טאקע נישט ווייט פון מיין נייער דירה, וואו ס'שטעהט דאָס דאָרפישע געבעט-הויז. און דאָ אין דער צערקווע וועט מען אָבשמד'ן מיין טאָכטער און דערנאָך וועט פאַר-קומען איהר חתונה מיט'ן גענעראַל. דער דענשטשיק האָט זיך אָבגעווישט דעם שווייס פון שטערען און ווייטער גערעדט צו מיר ווי אין א געהיימניס-פולע שטילע שפּראַך:

—ווי איך זעה איז דאָס בעוויטיגען דיך פון יענעם דאַרף פאַרקומען מיט דער צושטימונג פון דיין פרוי, ווייל ווען דיין יונגערע טאָכטער האָט זיך געפרעגט וואָס וועט זיין, אז דו, ס'הייסט דער טאטע וועט געוואָהר ווערען פון איהר שמד, האָט איהר דיין פרוי, די מאמע, געענטפערט ווי מיט א פערזיכע-

מיצקעוויטש און תשעה=באב.

פון משה פיינקינד.

אדאם מיצקעוויטש, דער געניאלער טרוימער פון פוילען'ס פרייהייט, האט אבגעריכט גלות אין פאריז, נאכדעם ווי ס'איז דערשטיקט געווארען דער אויפשטאנד פון יאהר 1831, דער צארישער אונטערדריקער פון אויפשטאנד, דער גענעראל נאוואסילצעוו, האט איהם צוזאמען מיט אנדערע פוילישע פאטריאטען פערשיקט, און אין פעטערבורג האט מען מיצקעוויטש'ן געגעבען א פאס קיין אויסלאנד, אויף מעהר נישט צוריקצוקומען.

איינמאל איז איהם, מיצקעוויטש'ן אויסגעקומען צו לעזען, אין די פאריזער צייטונגען א מודעה, אז אין איזרעאליטישען טעמפעל אין פאריז וועט אין אוונט לכבוד תשעה־באב אבגעהאלטען ווערען א גאטעס־דינסט.

מיצקעוויטש איז געווען זעהר גייגעריג צו וויסען וואס אזעלכע יודען פיהלען אויף יורי'ס צו געווינען זייער עקזיסטענץ אלס פאלק און זייער לאנד.

ער, דער פרייהייטס־פאעט פון גאטס־גנאד האט זיך אין זיין פאנטאזיע פארגעשטעלט, אז די יודען מוזען עפעס פלאנעווען צוריק צו בעקומען זייער לאנד און זענען נישט יוצא בלויז מיט'ן פייערען דעם טרויריגען אנדענקען דורך א גאטעס־דינסט.

און טאקי צו דער בעשטימטער שעה האט זיך מיצקעוויטש געפונען צווישען די בעזוכער פון דער שוהל, וועלכע איז געווען איבערפולט פון יודען פונ'ם אלטען־דור, און פון דער יודיש פוילישער יוגענד, וועלכע האט אויך געמוזט צוליב פאליטישע טעמים שטודירען ווייט פון זייער היים.

דער פאריזער טעמפעל איז געווען הערליך, פייערליך בעלייכטען. וואס האט מעהר געפאסט אויף שמחת־תורה ווי אויף תשעה־באב, קיין שפור פון טרויער איז נישט געווען צו בעמערקען אויף די פנים'ער פון די בעזוכער, קיין זיפץ, קיין קרעכץ האט מען אויך נישט געהערט פון קיינעמ'ס מויל, קיין „איכה" האט מען נישט געזאגט, דער געמישטער כאר האט פרעכטיג געזונגען, און די ארגעל האט הערליך צוגעשפילט, דער חזן האט אפילו געדאווענט מעריב מיט דעם סקארבאווע תשעה־באב־ניגון, אבער דאס אלץ האט ביי קיינעם קיין טרעהר נישט ארויסגערופען.

דער פרעדיגער האט דאן געהאלטען קאקעטיש זיין „געלעגענהייטס־דרשה", ערקלערענדיג דעם עולם אויף פראנצויזיש די בעדייטונג פון תשעה באב אין דער היסטאריע, אין וועלכען טאג די „באבילאנער" האבען צום ערשטען און די „רוימער" צום צווייטען מאהל צושטערט דעם „גראנד־טעמפעל" אין ירושלים, און די יודען פערטריבען פון לאנד. אבער צום גליק זענען זיי געקומען קיין אייראפא, קיין פראנקרייך, וואו זיי האבען געפונען שוץ און זיכערהייט, און בלויז צום אנדענקען פון דער יודישער פערגאנגענהייט ווערט דער דאזיגער טאג געפייערט דורך די פראנצויזען פון משה רבינו'ס גלויבען אלס ערינערונגס־טאג, איצט איז פראנקרייך אונזער ציון, „פאריז — ירושלים".

די לעצטע ווערטער האט דער דער פרעדיגער ארויסגעזאגט מיט א אומגעוועהנליכען פאטאס ווי ער זאל דערמיט וועלען אקצענטירען די נעגאטיווע זייט פון גאולה, וועגען וועלכע די יודען האבען קיינמאהל נישט אויפגעהערט צו טרוימען.

פון די לעצטע ווערטער פונ'ם פרעדיגער האט זיך מיצקעוויטש געפונען זעהר ענטטוישט אין זיינע אייגענע פאטריאטישע געפיהלען, און ער האט זיך געטראכט ווער ווייס אויב די פאליאקען אין פאריז דענקען אויך נישט אזוי ווי דער יודישער פרעדיגער, און צי זיי רעזיגנירען נישט פון פוילען'ס צוקונפט.

און נישט וועלענדיג מעהר צוזעהען די דאזיגע צערעמאניע האט מיצקעוויטש אין כעס, אלס צייכען פונ'ם פראטעסט, פערלאזט דעם טעמפעל, זאגענדיג צו זיינע בעגלייטער: נישט אזוי רעדט מען צו א פאלק וואס איז אין גלות, „פראנקרייך וועט קיינמאהל פאר די יודען נישט זיין קיין ציון, און פאריז — נישט ירושלים"!

אין יאהר 1854 ברעכט אויס דער קרימער־קריג, וועלכע מען האט גערופען די סעוואסטאפאלער מלחמה פון רוסלאנד געגען טערקיי, פראנקרייך און ענגלאנד. מיצקעוויטשעס פאטריאטישע נשמה האט אויפגעפלאמט, און טראץ דעם וואס ער איז שוין געווען פיזיש געבראכען איז ער אוועק קיין קאנסטאנטינאפאל, ווייל ער האט די טערקען געהאלטען פאר מעהר אויפריכטיג ווי די אנדערע מלוכות, און צוזאמען מיט דעם דאזיגען דריי־בונד האט ער געפלאנט צו שלאגען רוסלאנד און צו בעפרייען פוילען. אין קאנסטאנטינאפאל האט מיצקעוויטש ארגאניזירט א פוילישען לעגיאן, און וויסענדיג ווי פיל די יודען האבען אויסגעשטאנען פון דעם צארישען רעשעים, און קענענדיג די טיעפע בענקעניש פון די פרומע יודען נאך ציון האט ער זיך אויך דערמאנט אין די יודען.

גראד איז אין יענער צייט אויסגעקומען תשעה־באב און מיצקעוויטש איז געגאנגען אין קאנסטאנטינאפאל אין שוהל אריין בייוואוינען די טרויער צערעמאניע. דא האט ער געטראפען א גאר אנדער בילד ווי אין פאריז, אויף אלע פנים'ער איז אויסגעגאסען געווארען א טיעפער טרויער, א פינסטערניש האט געהערשט אין דער

רונג, אז מאז נישט בעוויסט, צי דו וועסט אינגאנצען צוריקקומען און דערביי נאך איהר אנגעשריגען, אז זי זאל פערגעסען אן טאטען, גלייך ווי ער לעבט נישט מעהר, זי ברויך ניט מעהר זארגען פון איהר טאטען, נאר וועגען איהר אייגען גליק. דיין טאכטער האט דיך מעהר נישט פערטיידיגט און געשטאנען, וואס די מאמע הייסט. דער גענעראל איז דערפון צופריעדען געווען און ער האט זיך געשוואוירען, אז גלייך נאכן שמד פאהרט ער קיין קיעוו, וואו ער האט זיינס א אייגען הויז אין דארט מיט איהם צוזאמען וועט אויך בלייבען וואהנען דיין פרוי און די עלטערע טאכטער, פאר וועלכע ער וועט אויך אויסקלייבען א גוטען שידוך מיט א אוקריינישען אטאמאן. אלזא, היינט, זונטאג אווענד־צייט קומען זיי דא אהער אין צערקווע אריין און דער ערשטער שמד וועט פארקומען קודם כל מיט דיין יונגסטע טאכטער. דער פאפ איז שוין געקומען אהין צו זיי און פון דער פריה־אן לעבט מען דארט א גוטען טאג. מ'הוליעט און מ'שכור'ט אויף וואס די וועלט שטעהט. איך בין דיר געקומען דאס דערצעהלען ספעציעל צוליב דעם, אז דיר זאל קיינמאהל נישט איינפאלען א געדאנק צו רעאגירען אויף דעם און שטערען זייער פלאן. דאן ביסטו איינגעשטעלט מיט'ן לעבען. כ'ווייס, אז די וואלסט דאס אלץ געזעהן און זיך נישט געקענט בעהערשען, דעריבער בין געקומען דיר זאגען, אז זאלסט זיך נישט ענטוואגען צו אזא ריזיקאלען שריט. אויסער וואס דיין לעבען וועט נישט ווערטה זיין קיין גראשען, בין איך אויך איינגעשטעלט. דער גענעראל וועט מיך זיכער דערשיסען וויבאלד ער וועט זעהן דו לעבסט, און איך האב נישט אויסגעפיהרט זיין און דיין פרוי'ס בעפעהל. דו נעם דיר גארנישט צום הארצען. דו זעהסט דאך, אז דו ביסט פערלאזט פון דיין אייגענער פרוי און קינדער. אלע האבען זיי דיך פערראטען. צוואס זאלסטו יעצט איינשטעלען דיין לעבען צו ראטעווען זיי פון שמד. דאס וועט נישט העלפען. דער גענעראל האט געפאנגען זייערע לייבער און נשמות. איך בין זיכער, אז דיין פרוי, דערזעהענדיג דיך, וועט דיך דערשיסען אויפ'ן ארט, ווייל זי בעטראכט דיך שוין לאנג אלס א שטערונג צו איהר גליק. הארך דעריבער מיין עצה: קוק און שווייג.—

— ניין, איך וועל נישט הארכען — האב איך זיך ארויסגעריסען פון דעניטשטשיק'ס ארעמס און געשריגען ווי א צוביסענער — איך וועל עס נישט קאנען צוזעהען. נישט אמת, דיין גענעראל וויל זיי אבשמד'ען, אויסנוצען זיי צו זיינע פערדארבענסטע תאוות און דערנאך וועט ער זיי אוועקווארפען. דיין גענעראל האט דאך א פרוי מיט קינדער. איך קאן איהם פון ראדאם, וואו ער איז געווען פולקאווניק פון דער זשאנדארמעריע. ער האט א טייוועלשער נשמה, ער פערפאלגט מיך ווי א ווילדער פאטום מיין גאנץ לעבען. ניין, איך קאן שוין מעהר נישט אויסהאלטען, איך וועל עס נישט דערלאזען. ס'געהט מיר נישט אין מיין פרוי, זי איז שוין לאנג א אויסגעלאזענע און א טיעף געזונקענע. כ'ווייס שוין לאנג, אז זי לעבט מיט דיין גענעראל, דאס ציהט זיך נאך פון ראדאם אן, א שטיק פון פאר דער מלחמה. צו איהר בין איך מאכטלאז און איך גלויב און איך ווייס, אז זי איז גרייט מיך צו פערברענען צוליעב דעם גענעראל. איך מיין נישט איהר. איך וויל נאר בלויז מיינע טעכטער אבראטעווען און ארויסרייסען זיי פון טייוועלס הענד. סוף כל סוף וועט ער זיי מיט זיינע כיטרע שטיק צוטרעטען. ער וועט זיך אבזעטיגען מיט זייער מיידעלשען גענוס, דערנאך אויסשפייען זיי און ארויס־

שוהל, דאס גאלדענע פרוכת איז אראבגענומען, דעם עולם זיצט אויף דער גאלער ערד אין די זאקען, דער הרב הכולל מיט דער שניי-ווייסער פאטריאכאלישער באָרד אנגעטוהן אין א גרויסען טורבאן, אין א טונקעל-בלויען זייד'ענעם קיטול אין די זאקען, זיצט אויף א נידריג בענקעל אויבען אן ביים ארון-קודש און וויינט אויפ'ן חורבן, זאגענדיג „איכה" און דער עולם וויינט מיט איהם.

פון דעם טרויער האט מיצקעוויטש'עס הארץ אויפגעציטערט און ער האט זיך געטראכט: איצט איז דאך א שעת-הכושר, אז די יודען זאלען זיך דערוועקען און מיטהעלפען צו זייער בעפרייאונג, און נישט קענענדיג זיך בעהערשען ביז צום סוף, האט ער זיך געווענדעט צום רב הכולל און איהם אויסגעדריקט מיטגעפיהל, אבער מיט בלויז וויינען און יאמערען — האט ער געזאגט צום רב — וועט איהר גארנישט אויפטוהן, און אייער לאנד נישט אויפבויען. איצט איז געקומען דער מאמענט אז די יודען זאלען געהן צו-הילף טערקיי און ציון וועט ווערען א יודיש לאנד.

מיצקעוויטש האט טאקי ארגאניזירט א ספעציעל יודישען לעגיאן אבער די גלות-יודען האבען איהם נישט פערשטאנען אדער נישט געוואלט פערשטעהן. און חוץ עטליכע פון זיינע יודישע פערעהרער און די עטליכע יודישע סטודענטען פון פאריז האט זיך קיין איינציגער יוד נישט געשטעלט אונטער זיין פאהן.

די יודען אין פאריז האבען הייטער

אין זייערע טעמפעלס געזינגען און געשפילט, די יודען אין טערקיי האבען ווייטער געוויינט און געקלאגט אין זייערע שוהלען וועגען ציון.

און אזוי איז מיצקעוויטש פון די יודען ענטטוישט געווארען צום צווייטען מאהל.

פאר דער יוד. פאוושעכנע שולע ב. יאסעלעוויטש פעהלט אויס א לאקאל.

דער געשאפענער קאמיטעט פיהרט דורך א געלד-זאמלונג.

צווישען די פאוושעכנע שולען אין ראדאם געפינט זיך א שולע אויפ'ן נאמען פון בערעק יאסעלעוויטש, וואו עס לערנען איינינע הונדערט יודישע קינדער פון פערשידענע קרייזען. דער לייטער פון דער דאזיגער שולע איז דער אין ראדאם בעקאנטער יודישער לעהרער ה' גאלדשטיין צו וועמען די עלטערען פון די קינדער פיהלען גרויס דאנקבארקייט פאר זיין איבערגעגעבענע ארבייט. אין פיעל הינזיכטען איז די זעלבע שולע א מוסטער פאר אנדערע.

מיט איין זאך אבער איז לעצטענס געווארען א גרויסע זארג און דאס איז די לאקאל-פראגע. ס'איז פשוט נישטא קיין ארט נישט-בלויז פאר די יודישע קינדער, וואס קומען וואס אמאהל מעהר צו אין שולע, נאר אפילו פאר די, וואס נאך זייערע עקזאמענס געהען זיי איבער פון איין קלאס אין דער צווייטער. דער מאגיסטראט איז גרייט צו געבען שול-אינווענטאר, רעמאנט, פערסאנאל א. ז. וו. אויסער א לאקאל.

צו דעם צוועק האט זיך געגרינדעט א קאמיטעט, אין וועלכען ס'געהען אריין יודישע עלטערען, וועלכער האט די אויפגאבע צו פערשאפען די מאטעריעלע מעגליכקייטען אויף צו דינגען א גרעסערען לאקאל.

דער קאמיטעט ווענדעט זיך צו אלע יעניגע עלטערען, וואס זייערע קינדער לערנען אין דער דערמאנטער שולע, און וועלכע ווילען, אז זייערע קינדער זאלען נישט ברויכען מחלל שבת זיין און זיך געפינען אין א יודישע אטמאספערע — אז זיי זאלען ערלעדיגען דעם איינמאהליגען אבצאהל, וואס דער קאמיטעט האט צולעגט. אין געגענפאל, ערקלערט דער קאמיטעט, אז ער וועט מוזען אויסנוצען זיינע רעכט און די קינדער, וואס לערנען אין געמישטע שולן וועלן צוגענומען ווערן אין דער מאנטער שול, פערשטעהט זיך, אז יענע וועלען אבצאהלען דעם לאקאל-אבצאהל..., און די קינדער, וואס לערנען אין יאסעלעוויטש-שול וועלען טראנספאקירט ווערען אין אנדערע שולען.

דער קאמיטעט האפט, אז די עלטערען וועלען נישט ברענגען דערצו, אז ס'זאלען אנגעווענדעט ווערען אזעלכע מיטלען.

אויף די אינטערעסאנגעוויזענע פיער ערטער קאנען די עלטערען אריינטראגען דעם לאקאל-אבצאהל:

ביי ח' ה. א. גאלדבלום, פילסודסקי 10, ביי ה' יצחק גרין, מאריאצקא 4, ביי ה' שלום וויינטרויב ווארשאווסקא 9/10 און ביי ה' חעניך בערגאייזען וואלאווא 15.

80 קראנקע שיקט „עזרה" קיין בוסק.

די הילפ'ס-געזעלשאפט „עזרה" האט שוין פערענדיגט די נויטיגע פארבערייטונגען אוועקצושיקען קראנקע קיין בוסק.

די צאהל שוין קוואליפיצירטע קראנקע וואס טאהרען-אב קיין בוסק דערגרייכט ביז 80 און דערפאר. וואס די קאסטען פאר דער דאזיגער צאהל קראנקע איז פערבונדען מיט א קאלאסאלע סומע, וואס שטייגט ווייט אריבער די פינאנסיעלע מעגליכקייטען פון „עזרה", איז די אינסטיטוציע געגען איהר ווילען פשוט געצווינגען מעהר נישט אנצונעמען קיין ביטעס פון קראנקע.

די אלע, וואס שאצען אב די בעדייטונג און די וויכטיגקייט פון אזא הילפ'ס-אקציע בעדארפען נישט ווארטען ביז מ'וועט צו זיי קומען הייגען בעטייליגען זיך אין דער אקציע און קאנען זייערע שפענדונגען אריינטראגען אין סעקרעטאריאט פון „עזרה" דלוגא 11 אדער צום פרעזעס איתמר אדלער לובלינער 31 (אין געוועלב).

ווארפען אויפ'ן בריק. כ'וועל דאס ניט צולאזען. כ'וועל איהם דערשיסען, דערנאך מיין פרעכע פרוי און צום סוף זיך אליין — פון גרויס אויפרעגונג האב איך זיך געווארפען אויף א פערשלאסענער שאנק, וואו ס'איז געלעגען דעם פויער'ס א ביקס און געוואלט די שאנק אויפרייסען. אבער דער פויער האט מיך צוריקגעהאלטען און גערעדט צו מיר ווארימע, פאטערליכע רייד:

— נישט געכאפט, בערוהיג דיך, מיין קינד, יעצט איז א געפעהרליכע צייט. דו שפיעלסט דיך מיט'ן טייוועל אליין. דער גענעראל וועט זיין שטארקער. אייער דו וועסט אויסציהען די ביקס, וועסטו זיין פריהער א טויטער. דו וועסט ניט קיינעם טוהן. אלע וועלן זיי בלייבען לעבען, נאר דו אליין וועסט פאלען. יא, די שטעלסט איין דיין דינשטשיק, דיין בעסטען פריינד, וואס האט דיך בערעטעט פון טוידט און אויך מיך, וואס איך האב דיך דא בעהאלטען. זאג אליין, גאלובטשיק, מיט דעם ווילסטו אונז פערגיטיגען פאר אונזער גוטהערציגקייט צו דירן? ניין, נישט ריכטיג. וועגען דיין פרוי און טעכטער פערגעס. זיי זענען מעהר נישט ווערטה. זאלען זיי פאלען אין אבגרונד, וואס קימערט עס דיך? דו מיינסט, אז איך קאן זי נישט, דיין פרויס יעצט דערמאן איך זיך שוין וואס דו ביסט. דו דערקענסט מיך נישט, אבער איך דיך יא. איך האב געארבייט ביי דיר אין די העלדער לאנגע יאהרען. אה, ס'איז שוין א געשיכטע פון לאנגע יאהרען. איך דערמאן מיך ווי יעצט ווען דער פולקאווניק האט דיך ארעסטירט און איינגעזעצט אין דער ראדאמער טורמע. מ'האט דערפון גערעדט אין וואלד, ווען אלץ איז דערנאך גוט בעווארען און דיין פרוי פלעגט דערנאך ארויסקומען אין וואלד אריין אויף פרישע לופט האב איך זי דערקענט. איך האב געזעהן וואס פאר א פוינעל זי איז איך האב געזעהן ווי זי וועט פערפאלען מיט די יונגע דארפישע שקצים אין די געדיכטע קשאקעס פון וואלד א יך גאנצע שעה'ען ביינאכט. און ווען דו ביסט געפאהרען אין שטאדט אריין און די דייטשע סוחרים זענען געקומען קייטען האלץ זענען זיי דאן געשלאפען אין דיין הויז און זיי האבען נישט ווייניג ארומגעלעבט מיט דיין פרוי. איך ווייס נישט ווער נאך, נאר איך האב מיך אויף דעם אלעס גוט געקענט. אבער כ'האב גארנישט גערעדט אין טאקע ווי קומט א פיירישער ארבייטער צו אזעלכע זאכען. איך האב דיך נאר בעדויערט, ווייל דו ביסט שטענדיג געווען א גוטער מענש און אנ'ארבייטזאמער מענש. —

איך האב דעם פויער איבערגעריסן די רייד און פון גרויס איבעראשונג בין איך ארויסגעפאלען אויף איהם מיט א אויסגעשריי: וואריי, די קימעטער יהערד? איך האב דיך אלעס פריער דערקענט און גענומען איהם אויסקושען. נעגיטענדיג זיך מיט טרערען. ווייל ער האט מיך דערמאנט אין יענע גליקליכע צייטען, ווען מיר האט זיך געוואכטען, אז איז ביך גליקליך. קוקענדיג איהם, האב איך דערזעהן דאס גאנצע בילד פון מיין פערגאנגענהייט. איך האב דערזען מיינע וועלדער, מיינע מאיאנטקעס, ס'האט זיך מיר יעצט פערקלעמט אונטער'ן הארץ, וואס פון דעם אלעס איז געווארען א חלום. נאך מעהר האבען מיר וועה געטון און געשטאכען ווי שארפע שפילקעס, זיינע ווערטער, וואס האבען מיר יעצט דערצעהלט פון דער אויסגעלאסענער אויפפירונג פון מיין פרוי נאך אין יענע גוטע צייטען אין וואלד, פון וועלכער כ'האב קיינמאהל נישט געוויסט.

ווי אַזוי איז פאָרגעקומען דאָס איבערנעמען די גמינע דורך דער אַלטער פערוואַלטונג.

פּרעזעס פרענקעל חושד דאָס פּראָוויזאָריום אין אַרויסנעמען דעם גמינע-אַרכיוו — וואָס איז די שטעלונג פון דער האַנדווערקער-פּראַקציע.

ווי מיר האָבען שוין אויספיהרליך בעשריבען, איז דורכ'ן ה' סטאַראָסטא פאַראָרדענט געוואָרען, אַז די אַלטע פערוואַלטונג זאָל צוריק איבערנעמען די גמינע ביז וואַנען דער ראַט וועט קלויבען אַ נייע פערוואַלטונג. דער אַקט פון איבערנעמען דורך דער אַלטער גמינע פערוואַלטונג איז פאָרגעקומען פאַריגען דאָנערשטאָג אין דער אַנוועזענהייט פון פּאָליציי און די סטאַראָסטווא רעפּרעזענטאַנטען ח״ה: הענריק סאַחינסקי און גוסטאַוו בעטקער.

מצד דער אַלטער גמינע-פערוואַלטונג איז געוועזען ביים איבערנעמען די ח״ה: הענעך וויינטרויב, ישכר אַדלער, בנימין לאַנדוי, מאָטעלע פרידמאַן, יודעל גאָסטינסקי, ל. מייזעלס, שלמה ציטרין, מ. י. גאָלדענבערג און דער פּרעזעס פון ראַט י. פרענקעל. מצד דעם פּראָוויזאָריום איז געוועזען ה' בנימין האַכמאַן, וועלכער האָט איבערגעגעבען די גמינע-ווירטשאַפט מיט אַלע אָבטיילונגען, קאַנצעלאַריע און די קאַסע. אין וועלכער ס'איז געווען 31 זל. מיט 12 גר.

ס'איז צונויפגעשטעלט געוואָרען וועגען אַלעם אַ פּראָטאָקאָל. ה' פרענקעל האָט אויפמערקזאַם געמאַכט, אַז אין קאָרעספּאָנדענץ-בוך זיינען די לעצטע דריי פאַראָרדנונגען פון ה' סטאַראָסטא פון 8—16—19 ליפּיעץ נישט אַריינגעטראָגען געוואָרען און געפינען זיך נישט אין אַרכיוו. צום סוף ווענדעט זיך ה' פרענקעל צו דער קאַנצעלאַריע וועגען די רבנות-אַקטען, וואָס נעמען אַרום די יאָהרען 1914 — 1926, צי זיי געפינען זיך אין גמינע. אויף דעם ענטפער פון ה' האַכמאַן, אַז דאָס איז אַ פּראָוואָקאַציע, ערקלערט ה' פרענקעל, אַז ער חייסט בענוי, אַז די אַקטען געפינען זיך נישט אין לאָקאַל פון גמינע, נאָר זיי זיינען געוואָרען אַרויסגעטראָגען פון עטליכע פּערזאָנען פון פּראָוויזאָריום פון דעם גמינע-אַרכיוו. ס'ווערט פּראָטאָקאָלירט, און דער בעאַמטער חייט ערקלערט, אַז שבת צונאַכט, נאָך אַ זיצונג פון דער צייטווייליגער קהלה-פערוואַלטונג, זיינען די זעלבע פּערזאָנען איבערגעבליבען ביז 3 פאַרטאָגס און האָבען די אַקטען אַרויסגעטראָגען אין אַנוועזענהייט פון בעאַמטען זילבערבערג.

דאָס איבערנעמען האָט געדויערט ביז 9 אָוונד און ציגעצויגען אַ גרויסע צאָהל נייגעריגע אַרום דעם בנין פון גמינע. די גמילת-חסד-קאַסע ביי דער גמינע איז דעם זעלבען אָוונד נישט געווען טעטיג, מחמת די אינטערעסאַנטען האָבען נישט געקענט אַריינקומען אין גמינע.

די שטעלונג פון דער האַנדווערקער-פּראַקציע.

מחמת דעם, וואָס די שטעלונג פון דער האַנדווערקער-פּראַקציע אין צוזאַמענהאַנג מיט די לעצטע גמינע-געשעהענישען איז נישט גענוג אויפגעקלערט, האָבען מיר געהאַט אַ געשפּרעך מיט'ן פּרעזעס פון דער דערמאַנטער פּראַקציע ה' איידעלבוים, וועלכער האָט קאַטעגאָריש אָבגעלייקענט יעדען חשד, אַז זיין פּראַקציע האָט געוואָלט שטערען דעם ראַט. די שטאָדט, זאָגט ער, האָט אין דעם פאַל אַ גרויסען טעות, אויב זי דענקט אַזוי. די האַנדוו. פּראַקציע האָט בלויז געפאָדערט די דימיסיע פון דער אַלטער פערוואַלטונג, וועלכע האָט זיך געגנליך נישט גערעכענט מיט די בעשלוסען פון ראַט. אויב די האַנדוו.-פּראַקציע האָט געפאָדערט די פונאַנדערלאַזונג פון דער גאַנצער גמינע, איז עס געווען אַ רעזולטאַט פון איהרע פילפאַהליגע אינטערווענצען, אַז דער ראַט זאָל זיך צונויפקומען אויף אַ זיצונג, בכדי אַ סוף צו מאַכען צו דער אומנאָרמאַלער לאַגע אין פערוואַלטונג. ווען דער ראַט האָט זיך נישט צוגעהערט צו די פאָדערונגען פון זיין פּראַקציע, האָט דעריבער די לעצטע געהאַט אַ גרונד חושד צו זיין, אַז מיט'ן פערשוויגען טאָלערירט דער ראַט די טהעטיגקייט פון דער פערוואַלטונג. ה' איידעלבוים ערקלערט אָבער, אַז די רעציזיע פון ה' וואָיעוואָדאַ, דער ראַט זאָל צוריקרופען און וועהלען אַ נייע פערוואַלטונג, האָט פולשטענדיג בעפרידיגט זיין פּראַקציע, וועלכע האָט אויף דעם יסוד מסכים געווען צו אַ בשותפות'דיגער אַרבייט מיטן ראַט. דער צווייטער רעסקריפּט פון ה' סטאַראָסטאַ, אַז די אַלטע פערוואַלטונג זאָל פאָרלויפיג ווערען צוריק טעטיג ביז דער אויסוואַהל פון אַ נייער פערוואַלטונג, האָט זיין פּראַקציע בעוואויגען אַנצונעמען אַ אָבוואַרטונג'ס-פּאָליטיק. ווען די קאָמיסיע פון 5, וואָס דער ראַט האָט אויף זיין לעצטער זיצונג געקליבען מיט'ן צוועק צונויפצושטעלען אַ נייע פערוואַלטונג אַרויסווייזען גענוג מוטה, אַז ס'זאָלען ווידער נישט אַריין די זעלבע פּערזאָנען, געגען וועלכע די האַנדוו.-פּראַקציע האָט גרויסע טענות, וועט זיין פּראַקציע ווייטער שיקען איהרע פערטרעטער אין דער פערוואַלטונג. אויב נישט, וועט זי זיין געצווינגען זיך צוהאַלטען פון דער טהעטיגקייט. ביז דער ענטשיידונג פון דער קאָמיסיע האָט זיין פּראַקציע בעשלאָסען, אַז די האַנדווערקער-דאָזאָרעס פון דער אַלטער גמינע-פערוואַלטונג זאָלען קיין שום אַנטייל נישט נעמען אין דער יעצטיגער טהעטיגקייט פון דער אַלטער פערוואַלטונג, וועלענדיג זיין קאָנסעקווענט צו איהרע פאָדערונגען, אַז איינינע דאָזאָרעס פון דער אַלטער פערוואַלטונג זאָלען דימיסיאָנירען.

וואָס שייך דעם פּראָוויזאָריום. ערקלערט ה' איידעלבוים, אַז אַזוי איצט ווי פריהער האָט ער וועניג געהאַלטען, אַז אַ פּראָוויזאָריום קאָן זיין דער ממלא מקומו פון אַ קהלה-ראַט. אויב ס'איז געשעהן, איז דער ראַט געווען דער גורם. וועט דער ראַט וועהלען אַ נייע פערוואַלטונג פון ענטשפּרעכענדע פּערזאָנען, וועט זיך שאַפען די זעלבע לאַגע פון פריהער, ווען דער ענין פּראָוויזאָריום איז לגמרי נישט געווען אַקטועל.

* * *

במשך 8 טעג איז שוין טהעטיג די אַלטע פערוו., און די האַנדווערקער-דאָזאָרעס די ה״ה חיים קאַרמאַן און פעלדמאַן זענען נאָך אויף קיין איין זיצונג נישט געווען אין גמינע. די דאָזיגע רעזערוו-האַלטונג ערקלערט זיך, ווי בעזאָגט, דערמיט, וואָס די האַנדוו.-פּראַקציע וואַרט אָב די רעזולטאַטען פון דער קאָמיסיע, וואָס דער ראַט האָט בעאויפטראַגט צונויפצושטעלען אַ נייע פערוואַלטונג.

אויף דער ערשטער זיצונג פון דער אַלטער פערוואַלטונג פאַריגען זונטאַג, איז צוריק אַנגאַזשירט געוואָרען דער קהלה-בעאַמטער ה' רובינליכט אויף זיין פריהעריגען אַמט.

פון ראַדאָמער ספּאָרט-בעוועגונג.

מכבי — בר-כוכבא 1:1 (1:0)

ביי אַ אונגעהויערער פּעראינטערעסירונג מצד דעם אַנוועזענדען גרויסען עולם צושויער האָט זיך דער מעטש אַנגעהויבען, וועלכער איז געווען וועגען דער מייסטערשאַפט פון קל. „א״. ביז צו דער פּויזע האָט ב״כ אַ שטאַרקע איבערמאַכט און ציעלט מיט געפעהרליכע אַנגריפען אויף מכבי'ס טויער, נאָר אַ דאַנק דער פערטיידיגונג, איבערהויפּט דער טויערמאַן, פון מכבי קען ב״כ נישט מעהר דערגרייכען ווי איין גאָל (ווערד ראַפּאַלאַחיטפען).

נאָך דער הפסקה אין דער קאַמפּף אַ אַמביציעזער און ביידע צדדים שפּילן מיט אַ שטאַרקען טעמפּאָ. עטליכע גינסטיגע מאָמענטען ווערען דורך ביידע מאַנשאַפטען נישט אויסגענוצט. קורץ פאַר'ן סוף דיקטירט דער שיעדס-ריכטער אַ „וואָלנע״ אין ב״כ'ס טויער אַריין און צוליב דעם שלעכטען אָבשטעלען זיך פון דער ב״כ-פערטיידיגונג ווערט דער דערמאַנטער שטראַף-שטאָס אויסגענוצט פון מכבי (לינקער פערבינדער) אויף אַ גאָל. מיט'ן רעזולטאַט 1:1 (רעמי) ענדיגט זיך דער מעטש.

שיעדס-ריכטער — ה' גלינקין.

שור (וויערזשבניק) — ר.ק.ס. 1:1 (0:0)

נישט ווייניגער אינטערעסאַנט איז געווען דער מייסטער-מעטש צווישען די „א״-קלובען, וועלכע פיהרען דאָס ערשטע אָרט (ביידע האָבען גלייך פּונקטען). ביידע מאַנשאַפטען קעמפען זעהר פערביסען, אָבער מעהר צום וואָרט קומט ר. ק. ס., וועלכע איז מעהר אין אַנגריף, אָבער אָהן מזל. ביז דער הפסקה איז 0:0.

אין פערלויף פון די ערשטע מינוטען פון דער צווייטער העלפט ציעלט ר.ק.ס. אַ גאָל. אַ ביסעל דערנאָך געלונגט שור אויסצוגלייכען דעם רעזולטאַט אויף 1:1. נאָך [illegible] מינוט צום סוף, ביידע צדדים רייסען זיך צו דערגרייכען אַ דעציזירענדען גאָל, אָבער אָהן ערפאָלג. דער רעזולטאַט בלייבט אַלזאָ רעמי (1:1).

שיעדס-ריכטער — ה' גלינקין.

לעצטער מייסטער-מעטש פון בר-כוכבא.

היינטיגען שבת שפּילט ב״כ דעם לעצטען מייסטערשאַפטס-מעטש וועגען קל. „א״ מיט דער שטאַרקער ר. ק. ס. ביידע צדדים טרעטען אַרויס אין גוטע צוזאַמענשטעלען.

מכבי — טשאַרני

אַ מייסטער-מעטש וועגען דער „א״-קל. קומט פאָר קומענדיגען זונטאַג צווישען די היגע ספּאָרט-קלובען מכבי — טשאַרני. דער מעטש זאָגט-צו צו זיין זעהר אינטערעסאַנט.

שיינבוים.

געשטאָרבן דער עלטסטער קאַטוילישער גייסטליכער אין ראַדאָם.

דער פערשטאָרבענער געהאַלטן אַ אוהב-ישראל — אין דער גראַנד-יעזע לויה בעטייליגט זיך אַ יודישע דעלעגאַציע מיט אַ קראַנץ.

אין ראַדאָם איז היינטיגע וואָך געשטאָרבן אין עלטער פון 87 יאָהר דער גייסטליכער פּיאָטר גורסקי. צוליב זיין הויכע שטעלונג אין דער קירכע איז דער פערשטאָרבענער געווען זעהר אָנגעזעהן ביי דער גייסטליכקייט פון צויזמער (וואו ער איז געבוירען) און ראַדאָמער קרייז.

דער פערשטאָרבענער איז אויך געווען פּאָפּולער ביי דער יודישער בעפעלקערונג, וועלכע האָט שטענדיג דער-מאָנט זיין נאָמען צום גוטען צוליב זיין טאָלעראַנטע און פריינדליכע בעציהונג צו יודען. א סך געדענקען ווי דער גייסטליכער פּיאָטר גורסקי האָט אין יאָהר 1915, ווען די קאָזאַקען האָבען געווילדעוועט אין שטאָדט, געראַטעווען זיינע ברודער. פּאָליאַקען נישט צו נעמען קיין אָנטייל אין די קאָזאַקישע רדיפות און אָנפאַלען אויף יודען.

אויף דער לויה, וואָס איז פאָרגעקומען היינטיגען דינסטאָג זענען געקומען אָפּגעבען איהם דעם לעצטען כבוד פיעל טויזענדער מענשען, קריסטען און יודען. די לויה איז געווען גראַנ-דיעז איינגעאָרדענט און ס'האָבען זיך אין איהר בעטייליגט איבער הונדערט גייסטליכע. אָרטיגע און אויך א סך, וואָס זענען ספּעציעל געקומען פון דער פּראָווינץ.

די קהלה-פערוואַלטונג האָט בעשלאָ-סען אַנטיילצונעמען אין דער לויה פון עלטסטען היגען גלח גורסקי, וועלכער איז בעקאַנט געווען אַלס ליבעראַלער מענש און גרויסער מענשענפריינד. זיי-נערצייט איז גלח גורסקי בעת די אונ-רוהען אין דער מלחמה צייט ארויס אויפ'ן חאָל אין די גלח'ישע קליידער און אויסגעפּאָדערט דעם אויפגעבראַז-טען המון אָפּצוהאַלטען זיך פון עקס-צעסען לגבי יודען.

פּאָנטאָג פאַרנאַכט האָט דער קהלה-סעקרעטאַר ה' רובינליכט קאָנפערירט מיט דעם גלחים-קאָמיטעט, וואָס אָר-דענט איין די לויה. ה' רובינליכט האָט מיטגעטיילט דעם בעשלוס פון דער קהלה אַנטיילצונעמען אין דער לויה דורך א דעלעגאַציע און ארויפלעגען א קראַנץ אין נאָמען פון דער קהלה. די גלחים האָבען געדאַנקט דער קהלה פאַר'ן ארויסגעוויזענעם מיטגעפיהל און פעראָרדענט, אַז דער קראַנץ פון דער קהלה זאָל געטראָגן ווערן צום ער-שטען פון אַלע קרענץ. און דער דעלע-גאַציע זאָל געגעבען ווערן א אָרט נאָך די דעלעגאַציעס פון די מלוכה'שע און קאָמונאַלע אינסטיטוציעס מיט צו-געדעקטע קעפּ.

דער פּרעכטיגער קראַנץ פון דער קהלה, וועלכע איז בעשטאַנען פון צעהנדליגער הייסע רויזען, האָט ארויס-גערופען גרויס צופרידענהייט ביי די טויזענדער קריסטען. דער קראַנץ, וועלכער איז געטראָגן געוואָרען דורך פיער מיידלעך פון בית-יתומים, האָט געהאַט 2 גרויסע שאַרפען מיט אויס-שריפטען: „דעם הויכגעשטעלטען און ערהרווירדיגען גייסטליכען און בירגער — די יודישע קהלה אין ראַדאָם“.

ווען די יודישע דעלעגאַציע איז אָנגעקומען צו דער לויה האָט א גלח זי אָבגעוואַרט און אָנגעוויזען דאָס בעשטימטע אָרט. די דעלעגאַציע איז בעשטאַנען פון די ה"ה: ישכר אדלער, שלמה ציטרין, לייב מייזעלס און בנימין לאַנדוי.

צווישען דער יודישער דעלעגאַציע איז אויך געגאַנגען הרב קעסטענבערג, וועלכער איז איינגעלאַדעט געוואָרען אויף דער לויה פון קירכעליכען אָרגאַ-ניזיר-קאָמיטעט. צו וועמען הרב קעס-טענבערג האָט געהאַט פריהער צוגע-שיקט א קאָנדאָלענץ-בריעף.

• • •

ווען דער ריזיגער לויה-צוג האָט געריהרט פון דער קירכע אויף רוויינסקי גאַס אין דער ריכטונג צום רינעק איז פאָרגעקומען א נישט-אָנגענעהמער פאַל. פון הויז ראָג רוויינסקי גאַס, לינקס, וואָס פיהרט צום וועג פון פּוילישען בית-עלמין, אַראָבגעפאַלען א פערזעצט בוימעל מיט א ביסעל ערד (זאשטשעפּ-קע). א טייל פון המון האָט תיכף רע-אַגירט דערויף, וושד-זייענדיג, אַז מ'האָט עס בכיון אַראָבגעוואָרפען פון איינעם פון די יודישע פענסטער, וואָס איז געווען איבערפולט מיט מענ-שען, וואָס האָבען מיט נייגעריגקייט זיך צוגעקוקט צו דער גראַנדיעזער לויה. פּאָליציי האָט גלייך אויפ'ן אָרט איג-טערווענירט און דער צוג איז זיך ווייטער געגאַנגען רוהיג זיין וועג. פּאָליציי האָט געמאַכט א אויספאָרשונג און דאָרט, וואו ס'איז געווען א פער-דאַכט, אַז פון דאָרט האָט מען געזאָגט אַראָבוואַרפען די ערד מיט'ן בוימעל, זענען די שטוב-מענשען, צוויי יודישע יונגעלייט און צוויי פרויען געווען אין קאָמיסאַריאַט אויף דער אַלטער שטאָדט. נאָך א גענויע חקירה ודרישה האָט זיך ארויסגעוויזען, אַז קיינער האָט נישט אַראָבגעוואָרפען. נאָר קינדער, וועלכע האָבען פערזעצט גרע-זער, האָבען די וואָזאָניקלעך ארויסגע-שטעלט אין א בוידעם-פענסטערעל, פון וואַנען איינס פון זיי האָט זיך צו-פעליג אומגעקעהרט און דערפון האָט זיך אַראָבגעשיט דאָס ביסעל ערד. די פערהאַלטענע זענען דעריבער באַלד נאָכדעם בעפרייט געוואָרען.

דרייסטע גנבה אין סאַמע צענטער שטאָדט.

אין דער פירמע אָרנעקער אויף לובלינער 36 איז אויסגעפיהרט געוואָרען א גרויסע גנבה. די דערמאָנטע פירמע איז געווען געשלאָסען פון פרייטאָג צו-נאַכט ביז מאָנטאָג פריה. דעמאָלט האָט דער סטרוזש בעמערקט, אַז די הינטער-טהירען אין פאָדער-הויז, וואָס פיהרען אין געוועלב אריין זענען אויפ-געמאַכט און ער האָט וועגען דעם גלייך געמאָלדען אין דער פּאָליציי. ווען דער פערוואַלטער פון געשעפט איז געקו-מען, האָט זיך ארויסגעשטעלט, אַז עס זענען אַרויסגע'גנב'עט געוואָרען עטליכע און זעכציג רעוואָלווערן, עטליכע הונדערט קויהלען, עטליכע צעהנדליג בריטוועס, עטליכע הונדערט מעסערלעך. און פיעל אַנדערע קאָסטבאַרע זאַכען.

די גנבים האָבען זיך אַריינגעקומען דורך אונטערגראָבען דעם קעלער און זענען אַרויס דורך די הינטער-טהירען.

צווישען פערשידענע אַנדערע חשדים איז אויך אויספאַלענד דער פאַקט, וואָס מיט איינינע טעג פריהער איז אין געשעפט אַריינגעקומען א געוויסער פּאַר-שוין מיט'ן אויסרייד, אַז ער וויל עפּיס קויפען און ער האָט פערברענגט דאָרט א געוויסע צייט. דער זעלבער איז געווען צוגערייזט פון דער פרעמד און זיך אויסגעגעבען, אַז ער בעזיצט עס-ליכע שפּראַכען. ס'איז דעריבער פאַר-האַן א חשד, אַז די דאָזיגע פערזאָהן האָט א שייכות מיט דער גנבה.

די גנבה ווערט געשאַצט אויף 10 ביז 15 טויזענד זל.

איינע פון די וואַרשאַווער צייטונגען, מעלדענדיג אין א קורצען נאָטיץ וועגען דער אויסגעפיהרטער גנבה, בעמערקט, אַז דאָס איז נישט קיין געוועהנליכע גנבה. לויט די השערה פון דער זעל-בער צייטונג, האָט די גנבה א שייכות מיט עפּעס א פּאָליטישע אָרגאַניזאַציע, מחמת ס'זענען מכלומר'שט גע-גנב'עט געוואָרן בלויז רעוואָלווערן מיט קויהלען.

דער איינברוך ווערט פערשידענאַר-טיג קאָמענטירט אין שטאָדט.

א אַלטער בעל-עבירה'ניק.

אויף איינע פון די בעקאַנטע ראַדאָ-מער יודישע גאַסען וואָהנט א יוד, שוין א עלטערער מענש, וואָס האָט א פרוי און קינדער. לויט זיינע יאָהרען האָט ער שוין געמעגט זיין א ביסעל פאַרזיב-טיגער און אין זינען האָבען אַנדערע זאַכען, ווי נאַרישע עולם הזה. א צרה איז אָבער, וואָס דער שכל איז איהם אַוועק צוזאַמען מיט די יאָהרען און געבליבען ביי איהם איז דווקא דער טעמפּעראַמענט. האָט ער געוואָרפען אַנ-אויג אויף א קריסטין, וועלכע איז איהם אויך דווקא אַקעגען געקומען. מ'האָט אָנגעהויבען מאַכען „ראַנדקעס“. ווענד האָבען אויערען. און דעם אַלטענס פרוי האָט זיך דערפון דערוואוסט. ביי איהר איז געבליבען צו מאַכען א שוויג ביז א געלעגענהייט, אַז דער אַלטער זאָל זיך פון איהרע הענד נישט קאָנען זיך ארויסדרייען.

פאָריגע וואָך, ווען די פרוי האָט שוין נישט געקענט אויסהאַלטען פון איהר מאַנ'ס שטיק מיט זיין קאַכאַנקע, האָט זי איהר מאַן געזאָגט, אַז זי וויל פאָה-רען צו איהרע פריינד קיין פשיטיק אויף עטליכע טעג, מיט וועלכע זי האָט שוין יאָהרען-לאַנג זיך מיט זיי נישט געזעהן. דער „געטרייער“ מאַן האָט זיך כלומר'שט געלאָזט איינרעדען און איהר געגעבען קליין-געלד, זיך האַרציג גע-זעגנט און די פרוי איז אָפּגעפאָה-רען. ביינאַכט האָט דער אַלטער שוין בעשטימט א „לוסטיגע נאַכט“ ביי זיך אין דער וואוינונג מיט זיין סימפּאַטיע, וועלכע ער האָט זעהר וואַרעם אויפגענומען, עס האָט נישט לאַנג גע-דויערט און אין שטוב איז געוואָרען פינסטער... פּלוצלינג קלאַפּט מען אין טהיר. דאָס פאַרל איז געוואָרען פער-צווייפעלט, אָבער דאָס קלאַפּען אין דער טהיר ווערט אַלץ שטאַרקער. פּלוצלינג עפענט זיך א זייטיג פענסטער און דאָס אַלטענס סימפּאַטיע אַנטלויפט, גלייכצייטיג איז דורך דעם זעלבען פענסטער אריין דעם אַלטענס פרוי און דער אַלטער בעל-עבירה'ניק האָט פאַר שרעק אַוש נישט געדאַנקט אַרויפצוציהען אויף זיך די תחתונים און שטעהענדיג אַזוי האַלב נאַקעט האָט ער זיך גענו-מען פערענטפערן. אַז א בייזע שעה איז געווען אויף איהם... צוזאָגענדיג, אַז אויף ווייטער וועט אַזעלכעס מעהר נישט געשעהן...

קעלצער אבטיילונג.

שארפע פאלעמיק אין קעלצער שטאדט-ראט ארום דעם בודזשעט

צווישען די יודישע און ענדעקישע ראטמענער.

(ר.) אין די לעצטע טעג קומען כסדר פאר זיצונגען פון שטאדט-ראט, אויף וועלכע עס ווערט בעטראכט דער בודזשעט פון 1930/31.

זעהר אינטערעסאנט אין אלע הינזיכטען, איז געווען די דינסטאגדיגע זיצונג. באלד ביים אנהויב טראגט ראטמאן וויסליצקי אריין א דרינגענדען פארשלאג, אז דער מאגיסטראט זאל אויפפאדערן די שטאטישע עלעקטראווניע וועגען אננעמען ענטשפרעכענדע מיטלען געגען פארפאלען דורך עלעקטרישע דראהטען, ווייל ווי בעקאנט איז פאריגען פרייטאג דער'הרג'עט געווארען דורכ'ן עלעקטרישען שטראם א 12-יעריג יונגעלע.

דאן לעוט פאר ראטמאן יוזעפאוויטשקי אין נאמען פון ענדעקישען קלוב א דעקלאראציע, אז דער דאזיגער קלוב ענטזאגט זיך פון דער פעראנטווארטליכקייט פאר'ן בודזשעט.

אלס ענטפער אויף דעם, ערקלערט דער יודישער קלוב, אז אויף אלע זיצונגען פון דער בודזשעט-קאמיסיע זענען אנוועזענד געווען מיטגלידער פון ענדעקישען קלוב. די זיצונגען זענען זאגאר אויך געפיהרט געווארען אונטער'ן פארזיץ פון ראטמאן יוזעפאוויסקי. צו לעזען אזא דעקלאראציע הייסט, אלזא דעזערטירען זיך פון פראגע אין אזעלכע שווערע מינוטען פאר דער שטאדט ווירטשאפט, און ארויפווארפען די פולע פעראנטווארטליכקייט אויף די איבריגע קלובען.

ראטמאן יוזעפאוויסקי פרובט זיך פערענטפערען, אז אין די קאמיסיע זענען אלע פארשלאגען אדורך מיט א יודישע מעהרהייט קעגען זיין ווילען. דער דאזיגער נאאיווער תירוץ ווערט אבער באלד לעכערליך, ווען אויף דער פראגע פון ראטמאן לעווי, ווייזט זיך ארויס, אז די ענדעקישע מיטגלידער האבען אפילו נישט אריינגעטראגען קיין וואטום מעמעראנדום.

אין דער דיסקוסיע נעמט א ווארט ראטמאן ד"ר פעלק, וועלכער טרעט שארף ארויס געגען די האנדלונג פון די ענדעקעס: 14 יאהר, זאגט דער רעדנער, זענט איהר אלץ די שטאדט-רעגירער, שטענדיג איז די פערוואלטונג געלעגען אין אייערע הענד, דעריבער מוזט איהר טראגען די קאנסעקווענצען פאר דער לאגע. איך ערקלער קאטעגאריש, אז אריינגעפיהרט אין דער איצטיגער פינאנסיעלע-בלאכע האבען נישט קיין צווייטע, נאר די ווירטשאפט פון אייערע געגענט.

ראטמאן פעלק ענטפערט אויך אויף די פארוואורפען, אז דער „בית-יתומים" מאכט צופיעל לוקסוס-איינריכטונגען אין זיין אנשטאלט און שפעטער מוז דער מאגיסטראט פאר דעם צאהלען א געוויסען חלק. דער רעדנער ווייזט אויף מיט פאקטען און ציפערען, אז אלע איינריכטונגען זענען געווען דורכאויס נויטיג, אויב אבער די ענדעקעס האבען צוליב דעם טענות איז עס זיכער פאר קנאה, וואס א יודישע געזעלשאפט איז אזוי מוסטערהאפט איינגעארדענט.

פון ראטמאן פעלק'ס רעדע דערוויסט מען זיך אויך, אז די שולעןדירעקציע האט היי-יאהר איינגעארדענט זומער-קאלאניעס פאר די קינדער פון די פאווסעכנע-שולען, אבער דאס נאר פאר די קריסטליכע, דאגעגען פאר די יודישע קינדער האט די דירעקציע נישט געפונען פאר נויטיג צו זארגען.

ער נעמען נאך אנטייל נעמען אין דער דיסקוסיע איינינגע ראטמענער און די זיצונג ווערט געשלאסען.

א דאנסינג אין סוכעדניעוו

לטובת דעם בית יתומים.

(ר.) היינטיגע וואך אין סוכעדניעוו, איז די זצהלען פון פענס-אנאט-רייכינד, פארגעקומען א גרויסער דאנסינג.

די הכנסה פון דאנסינג איז געגאנגען לטובת דעם „בית-יתומים". אויסגעצייכענט זין, ביי דער איינארדנונג און ביי דער זאמלונג האבען זיך פרל' ז. ראפאפארט און ה' ס מאליניאק.

אכזוריות'דיגע האנדלונג

פון א רייכע יודישע פרוי צו איהר ארימע שוועסטער

צו אונז אין רעדאקציע האט זיך געוואנדען א געוויסער ח' בושעס. און געבעטען צו פערעפענטליכען פאלגענדען פאקט:

זינט א צייט צוריק איז זיין פרוי געפעהרליך קראנק. אזוי ווי ער אליין איז א נישט פערמעגליכער און צו ראטעווען די פרוי איז געווען נויטיג א געוויסע סומע, האט בושעס געבעטען די שוועסטער פון זיין פרוי, א רייכע איינוואהנער'ן פון קיעלץ, דאס זי זאל איהם עטוואס בייהילפיג זיין. ב. האט אבער מצד איהר אנגעטראפען א שטארקע און פרעמדע קאלטקייט. באין ברירה האט ער געמוזט מיט זעהר שוואכע, לויט זיינע מעגליכקייטען, מיטלען היילען די פרוי. דורך דער גאנצער צייט האט די דערמאנטע שוועסטער נישט נישט געפונען דעם חיוב אפילו צו בעזוכען די קראנקע.

איז נאך דאס ווייניג געווען, האט פלוצלונג די „גוטהארציגע" שוועסטער פערבעטען די קראנקע צו זיך אויף א זומער-וואהנונג. ה' ב. האט טאקי געמיינט, אז זי האט זיך באמת מרחם געווען אויף איהר קראנקע שוועסטער. ווי פערצווייפעלט איז ער אבער געווארען, ווען אין א פאר טעג ארום איז זיין פרוי צוריק אהיים געקומען א נאך מעהר קראנקע און דערשלאגענע פון די אונאנגענעמליכקייטען, וועלכע זי איז אויסגעשטאנען ביי איהר רייכע שוועסטער אויף דער זומער-וואהנונג. לויט ווי ה' בושעס. גיעט אונז איבער איז איהם פשוט אונמעגליך אלץ צו דערציילען.

מיר וואלטען גערען געוואלט הערען א אויפקלערונג מצד דער ראויגער רייכער שוועסטער.

ענטדעקט די מערדער

פון פאליציאנט כוינאצקי.

(מ.) דער פאליציאנט יוליאן כוינאצקי אין ניעוואכלאוו איז יענסטאג, פאריגע וואך, פלוצלונג פערשווינדען געווארען אהן שום שפור. זועק האלהען וואך איפ'ן סאפטערונעק און איז

די ארטיגע צוזאמען מיט דעם קעלצער פאליציי האבען אונטערגענומען אנ'ענערגישע אקציע צו דערגעהן די סבה פון כוינאצקי'ס פערשווינדען. מ'האט צום ערשט חושד געווען די ציגיינער, וואס האבען זיך געפונען נאהנט פון ניעוואכלאוו, וועלכע האבען זיך אין דער קריטישע נאכט צוטיילט אין עטליכע מחנות און אוועקגעלאזט זיך אין צוויי ריכטונגען.

ערשט די אבלאוועס אין דער געגנצער אומגעגענד האבען ארויסגעפיהרט אויף א קאלוושא בלוט אויפ'ן וועג פון קארטשובקע אויפ'ן קראקאווער שאסע. נישט ווייט פון דארט איז די פאליציי אריין צו א געוויסען יוזעף מאלדא, וואו זי האט ענטדעקט בלוט-פלעקען אויף וועש. מאלדא איז תיכף ארעסטירט געווארען און ביי א קרייץ-פייער פון פראגען האט ער זיך מודה געווען אין ערמארדען דעם פאליציאנט, צוגעבענדיג, אז אין מארד האט זיך אויך בעטייליגט זיין ברודער סטאניסלאוו.

ביים פערהער האט יוזעף מאלדא דערצעהלט פאלגענדע פרטים: דער פאליציאנט כוינאצקי האט איהם מיט זיין ברודער געטראפען טראגען זעק אויף די פלייצעס און צוליב דעם, וואס ער האט זיי אנגענומען פאר גנבים, האט ער זיי בעפוילען צו שטעהן. ווען זיי האבען נישט געפאלגט, האט דער פאליציאנט אויסגעשאסען אין דער לופט אויף אבסטראש. אין דעם מאמענט האט יוזעף איהם אנגעכאפט ביי די הענד און דער ברודער סטאניסלאוו האט דעם פאליציאנט דערלאנגט דריי קלעפ מיט אן אייזען אין קאפ, וואס האבען איהם געשפאלטען דעם מוח, פון וואס ער איז באלד געשטארבען. כדי צו פערטרייבען יעדען שפור פון מארד האבען די צוויי ברידערלעך אוועקגעטראגען דעם טוידטען קערפער אויף צוויי קילאמעטער ווייט אין דאמינסקער וואלד און איהם דארט בעגראבען. מורא האבענדיג אבער, אז מ'זאל דעם קערפער נישט געפונען, האבען זיי איהם אין דער צווייטער נאכט אויסגעגראבען און איבערגעטראגען אויף א ווייטערע שטרעקע פון 5 קילאמעטער אין טאפלאוויצקער וואלד און דארט איהם טיעף בעגראבען. כדי מ'זאל גארנישט דערקענען האבען זיי פון אויבען בעדעקט מיט גראז.

ביידע ברידער זענען ארעסטירט. ראפ איז נישט חלילה זייער ערשטער ארעסט. יוזעף מאלדא איז ערשט נישט לאנג בעפרייט געווארען פון קרימינאל, וואו ער איז אבגעזעסען צוויי און א האלב יאהר פאר שיסען צו א פאליציאנט. זיין ברודער סטאניסלאוו איז א געפעהרליכער באנדיט.

היינטיגען מאנטאג איז פארגעקומען אין קעלץ די לויה פון ערמארדעטען פאליציאנט. די לויה האט פארגעשטעלט מיט זיך א גראנדיעזע טרויער-מאניפעסטאציע, אין וועלכע ס'האבען זיך בעטייליגט טויזענדער מענשען.

ביים קבר פון תעלדישען פאליציאנט האבען גערעדט דער ח.-וואיעוואדא קראעבעל און דער וו.-אינספעקטאר סטאנא.

בעקאנטמאכונג.

אכטונג קאוואַליעס בעזאָרגט אייך גלייך מיט גרויסע זאַפּאַסען גראָבען קאָקס פאר שמידערייען און דראָבני קאָקס.

אכטונג בליאַכאַרשעס קויפט גלייך איין פרעפּארירטע סמאָלע צו שמירען דעכער.

אכטונג טשעשלער קארבאָלינעאום צו פּרעזערווירען האָלץ קאָנט איהר גלייך בעקומען אין די גרעסטע קוואַנטומ׳ס.

דאָס אַלעס צו בעקומען די גרעסטע קוואַנטומס אין דער **שטאָט=גאַזאַווניע**

בײַ בעדייטענד רעדוצירטע פּרײַזען

לאַנג-טערמיניגע וועקסלען.

אין אייער אייגענעם אינטערעס ווענדעט זיך גלייך אין די גאַזאַווניע

פּערזענליך, אָדער טעלעפאָניש לויט דעם נומער טעל. 134

אָדער בריפליך אויף דעם פּאָסט-קעסטעל נומער 28.

געדענקט! אז ווינטער-צייט קאָסטען די אויבענאויסגערעכענטע פּראָדוקטען בעדייטענד טייערער.

ZARZĄD

GAZOWNI MIEJSKIEJ

w Radomiu.

Biuro Próśb i Podań

p. f. „PROLITEX"

RADOM, WAŁOWA 5, oficyna 1-sze piętro.

ZAŁATWIA:	Redaguje Podania:
Sprawy paszportowe Mieszkaniowe Wszelkie Tłomaczenie i inne.	Do Władz Sądowych Skarbowych Administracyjnych i Wojskowych.

Windykacja należności w całej Polsce.

Informacje o zdolności kredytowej

Przepisywanie na maszynach.

Biuro czynne: od godz. 9-ej rano do 7-ej wieczór.

LÓD SZTUCZNY

Rzeźnia Miejska rozwozi lód sztuczny

Zgłoszenia

na każdą ilość lodu kierować należy do Rzeźni Miejskiej, ulica Basenowa, telefon 562.

Kino dźwiękowe „ŚWIT"

Od poniedziałku dnia 28 lipca b. r.

Baśń Miłości

w rolach głównych

ROD LA ROQUE i MARCELINA DAY

— די — שענסטע **טאַפּעטען** צו זעהר ביליגע פּרייזען קען מען נור בעקומען

אין דער לאַנג-יעהריגער פירמע

ש. שטיינמאַן

ראַדאַם, לובלינער 21.

Kino *NOWE CZARY* Teatr

Dziś i dn. następnych

I. ANIOŁ ULICY

z najznakomitszą parą ekranu

Janet Gaynor i Charles Farrell.

II. CZARNY ORZEŁ

z Rudolfem Valentino

i Vilmą Banky.

Kino ODEON Teatr

Od poniedziałku 28 lipca r. b.

Sensacyjny film polski p. t.

ZBRODNIA BARONA WEISENBACHA

w rolach głównych:

J. Dalmen i W. Cybulski

Nadprogram:

NA ZACHÓD z JACKIEM HOLTEM

Kino CORSO Teatr

Dziś i dni następnych

Arcywesoła komedja p. t.

GRA NAMIĘTNOSCI

w roli głównej JENNY JUGO

Na scenie: rewja

Redaktor Ch. M. Herc

Drukarnia Wyd. „Radomer-Kielcer Leben" Radom Szwarlikowska [illegible].